

BRETT MORGEN: MOONAGE DAYDREAM

David Bowie-kaleidoszkóp

DÉRI ZSOLT

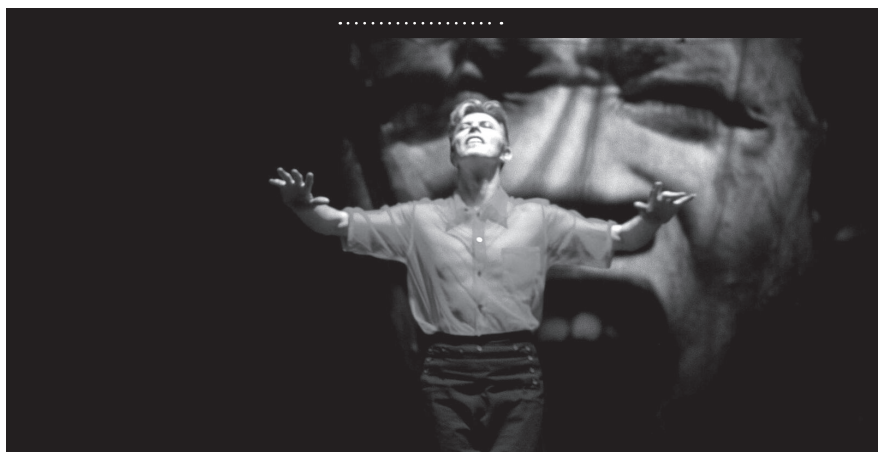
MONUMENTÁLIS TRIPFILM A 2016-BAN ELHUNYT ANGOL POPSZTÁRRÓL.

Az 1968-as kaliforniai születésű Brett Morgen már gimnazistaként is rendezett egy zenés kisfilmet (Jack Black nevű osztálytársának énekes főszereplésével), dokumentumfilmekre specializálódva pedig már az ezredforduló előtt begyűjtött egy Oscar-jelölést a boksztematikájú *On The Ropesszal*, de első igazi mesterműve a 2002-es *The Kid Stays In The Picture* lett, melyet a kalandos életű Paramount-producer Robert Evans (*Rosemary gyermeke*, *Love Story*, *A keresztapa*, *Kínai negyed*) önéletrajzi kötetének hangoskönyv-önnarrációja köré épített, a mozgóképes forrásanyagok mellett mozgásba hozott fotókkal pörgetve fel a látványvilágot. A hatvanas évtized végének forrongó Amerikájába visszatekintő 2007-es *Chicago 10*-ben már rajzfilmes megoldásokkal is bővítette eszköztárát, majd a Rolling Stones 50 éves jubileumát ünneplő 2012-es *Crossfire Hurricane*-nel átlépett a zenei legendák témakörébe, ahol 2015-ben a Nirvana néhai frontemberéről szóló *Cobain: Montage Of Heck* okozott szenzációt (főleg azzal, hogy a művészi hagyatékhoz teljes hozzáférést – például intim *home*

movie-kat is – kapott Kurt özvegyétől, Courtney Love-tól, sőt a kiadatlan ritkaságokból, demókból és hangkollázsokból egy dupla filmzenealbumot is összeállíthatott). A főemlékskutató Jane Goodallról készült *Jane* című következő munkájához Philip Glass-szal komponáltatott kísérőzenét, a 2017-es premier idején pedig már javában dolgozott az előző évben elhunyt David Bowie karrierjét átfogó *Moonage Daydream* filmen is.

Morgen maga is meghalt akkoriban – szívinfarktust kapott, úgy kellett viszszafojtani a klinikai halálból és egyhetes kómából – így Bowie-dokumentumfilmje az élet ünneplése lett, egy páratlanul gazdag és kreatív művészi pályáiv tükrében. Kurt Cobain-filmjéhez hasonlóan ezúttal is szabad kezet kapott az elhunyt sztár családjától, csak hogy itt nagyságrendekkel nagyobb hagyatékából szemelgethetett. Korábbi munkáival elmentében most nincsenek külön a filmhez készült interjúk, animációk is alig, a narrációt a dalszerző-énekes karrierjének különböző szakaszaiból való nyilatkozatok, riportok, eszmefuttatások, médiaszereplések helyettesítik.

„Tükrök, vásznak, maszkok közt válogat”
(David Bowie)

A Nietzsche-hivatkozással, illetve idő és emlékezet viszonyáról való Bowie-elmélkedéssel nyitó *Moonage Daydream*-nek egy űr és *sci-fi* tematikájú montázs meg a *Hello Spaceboy* című 1995-ös dal ad keretet (ezek két órával később némileg eltérő formában visszatérnek), majd hősünket féltucat számon keresztül az űrlény-rocksztár Ziggy Stardust szerepében láthatjuk D. A. Pennebaker 1973-as koncertfilmjéből (sőt abból kihagyott részeket is kapunk). Aztán következik a hetvenes évek közepi amerikai periódus drogos elidegenedése és az idegen lény színészi megformálása *A Földre pottyant férfi* mozifilmében (ezeket kronológiai ugrások keretezik: kilencvenes évekbeli festegetés és tizenéves kori emlékek), majd a film felénél a berlini korszak új zenei nyelve Brian Eno segédletével (az akkori lakótárs, Iggy Pop furamód említést sem kap, csak Bowie festményein ismerhetjük fel). A nyolcvanas éveket egy színházi szerep nyitja *Az elefántember* Broadway-előadásában, majd ázsiai utazásai közben láthatjuk az énekest, aki aztán a „pozitív, direkt, egyszerű” 1983-as *Let's Dance* albummal és annak világtornéjával még nagyobb szupersztárként tér vissza. Az ezt követő kommersz félresiklásra egy Tina Turnerrel közös Pepsi-reklám utal, a kilencvenes évekre a szupermodell Imannal kötött házasságban és az ezredvég káoszában való újbóli művészi magára találás, a halálára pedig *Blackstar/Lazarus* klippár snittjei.

A magát „személyiségek és ötletek gyűjtőjeként” jellemző, tükrök, vásznak, maszkok közt váltogató, *cut-up* technikát is előszeretettel használó művésztől Brett Morgen kaleidoszkopikus tripfilmet vágott össze, „nem narratív vezéreltű élményt”, amihez a hasonlóan folyondáros zenei kíséretet a fél évszázadon át Bowie mellett dolgozó Tony Visconti producerrel állította össze. A *Moonage Daydream* főleg érzelmileg hat, nagy vásznon. Hagyományosabb és alaposabb dokumentumfilmes megközelítésért érdemes megnézni mellé egy másik nagyívű vállalkozást is: a zenésztársak seregét is megszólaltató *David Bowie: Five Years/ The Last Five Years/ Finding Fame* trilógiát, melyet a brit tévés rendező Francis Whatley készített 2013-2019 között.

MOONAGE DAYDREAM – brit, 2022. Rendezte és írta: **Brett Morgen**. Szereplők: **David Bowie, Jeff Beck, Mike Garson, Michael Kamen, Brian Eno, Iman**. Gyártó: **Live Nation Production / BMG**. Forgalmazó: **HBO Max**. 135 perc.